

PREPLITANJE

ZORANA SCHULTZ

Beograd, 2017.

*Moral je nešto što od života
stvara niz propuštenih prilika.*

Emil Sioran

Dragi čitaocē,

Ako se prepoznaš u bilo kom segmentu ove knjige,
onda je ona posvećena upravo tebi.

Autorka

Dugo je bila naš saputnik. I ne samo to: bila je deo nas, mi smo bili ona. Opijala nas je svojom snagom, davala nam moć, ludovala danima i noćima sa nama. Izazivala nas je da isprobamo sve, a onda nam se cerila u lice i govorila da sve nikad nije sve. Mi smo joj verovali, gutali i upijali svaku njenu reč, uvijali se u njenom naručju, lebdeli na njenim nevidljivim krilima koja su nas nosila sa lakoćom koju je imala samo ona...

Uvek je bila spremna na nove avanture, tako neumorna, žilava, sveža, mirišljava, gipka. Da, bila je bez premca. I još uvek je.

A onda nam je sa blagim podsmehom, bez osvrtanja, okrenula leđa. Koliko god smo pokušavali da je vratimo, ili makar dodirnemo, njeno izmicanje i odlazak bili su bez povratka.

Mladost...

Tako nas je okrutno ostavila. Odjednom je samo nestala, iščezla. Dok posmatram lica oko sebe, shvatam koliko mi nedostaje.

I

Naš prvi susret bio je posle pet godina mature. Bili smo tek u zaletu, puni elana, planova, tako mladi, sa obećanjem da ćemo se ubrzo videti. Susreti su, međutim, bivali sve ređi.

I evo nas, opet zajedno, slavimo – kako to čudno i tužno zvuči sada – četrdeset godina od dana kada smo postali, tako smo barem tada mislili, odrasli i zreli ljudi.

Mnogi od nas nisu to ni danas. Ostali su zarobljeni u sopstvenom vremenu.

Pitam se ko je odabrao ovo mesto. Verovatno opet Tea, advokatica, koja vodi računa o tome da svima bude pristupačno, pogotovo kada je cena u pitanju, da ima muzike, i

po mogućnosti da smo u nekom zavučenom delu restorana, zbog intime i komunikacije.

U početku su svi fini. Pitanja su uobičajena.

– Kako si?

– Šta ima novo?

– Baš lepo izgledaš...

Naravno, odgovori su uvek isti.

– Dobro sam!

– Nikad bolje!

Kako je to divno! Svi smo uvek dobro...

Nismo bili veliki razred. Svega nas dvadeset petoro. Na prvom susretu, posle mature, svi smo se okupili. Sada nas je ovde petnaestoro. Profesori više ne dolaze. Pitam se zašto. Da li im je muka od posla kojim se bave, pa žele te privatne trenutke da ispune kako njima odgovara, a ne da ga traće na susrete sa nekim bivšim đacima?

Dvoje iz razreda je rano umrlo. I ta činjenica nas uvek vraća u realnost godina u kojima smo, opominjući nas da požurimo sa ostvarenjem preostalih ciljeva. Ili nas barem podseti da, ako ništa drugo, budemo srećni što smo još uvek živi, što još imamo neko vreme pred sobom.

– Šta gospoda pije? – pita debeljuškasti, oniži kelner.

Za početak poručujemo rakiju, da nazdravimo. Mada, nekoliko njih, kao i prošlog puta, kaže da ne pije. Ali, reda radi, uzeće jedno piće. Ne može da škodi.

Kome se to pravdaju? A znam da će popiti još po jednu, pa još jednu...

– Za nas, za IV₃, za ono što je bilo, i za ovo što je preostalo! – izgovara Iva, dok podiže čašu.

Nazdravljamo.

Goran, Zorica, Saška i Goca su u inostranstvu. Šalju poruke da su zauzeti, da im se termini ne poklapaju. Žao im je što nas ponovo neće videti, ali eto, možda sledeći put... I tako već tri decenije. A i ton, način na koji pišu više se ne uklapa u ovu našu sredinu. Postao je drugačiji, stran.

Poručujemo drugu turu. Jezici su nam se malo oslobodili. Alkohol čini svoje. Jesmo li mi, ovde okupljeni, prijatelji, ili tek ljudi koji su proveli neke godine zajedno, u istoj nadi da će osvojiti svet i ispuniti svoje nekadašnje snove, a sada samo isprepleteni u davno prošlom vremenu?

Od te misli neka jeza mi prožima telo. Pokušavam da u pogledima pred sobom, nekim ozbiljnim, a nekim praznim, pronađem onaj sjaj koji je nekada bleštao. Možda će još jedna čašica uspeti da ga povrati.

– Pogledajte kako su mi lepi unuci! Obožavam ih i čuvam ih, svakog dana – izgovara naša Bubica, kako smo je zvali,

dok nam uvaljuje mobilni telefon u kom je bezbroj fotografija – dete jede, dete piški, dete kaki, dete se smeje...

– Naravno da ih čuvaš, kad nemaš šta drugo da radiš! – zajedljivo joj odgovara Žana.

– Naravno da imam! Ali volim da pazim na njih – brani se Bubica.

Pritom svi znamo da se posle razvoda, kad ju je muž ostavio zbog neke klinke, okrenula deci i živela njihove živote, kao sada svojih unuka.

– Sećate li se kako smo bežali sa časova latinskog? I one mlade profesorke koja je kod direktora plakala i rekla da smo najgori razred – Kosta mudro skreće temu na nešto što bi nas nasmejalo.

– Da! Odlazili smo u obližnji kafić i tu pušili naše prve cigarete – smeje se Damjan.

– A vi muški ste bili ponosni na nas! Bile smo najbolje ribe u celoj gimnaziji – dodaje Iva.

– Da, pogotovo ti, koja si se vaćarila i ljubila sa kim si stigla! – dobacuje joj kroz izveštačen smeh naša štreberka iz razreda, sada uspešna doktorka.

Uspešna, ili nezadovoljna sobom, pitam se, dok joj Iva odgovara brzo:

– Ma nemoj! To nije istina! Bila si ljubomorna na mene, zato što su me svi gledali i jurili!

Preplitanje

– I sustizali, draga moja! – okomila se doktorica. – Jer nisi baš često bežala, niti se opirala.

– Hajde reci, sa kim sam se ja to ljubakala! Reci!

– Sa Damjanom, na primer! Da počnemo od ovde prisutnih... Pobjegli ste sa časa filozofije, gde ti je uvaljivao jezik do guše! – cereka se doktorica, a i mi sa njom.

– Lažeš! – Iva je besna.

– Damjane, reci je li bilo tako – prozivamo ga dok gledamo u njega.

– Ne sećam se... – odgovara nekako lenjo.

– Ne sećaš se? Sram da te bude, đubre jedno! Mene niko ne zaboravlja! – odaje se Iva.

Sujeta je čudo.

Mladost je sama po sebi lepa. Krali smo joj sate, dane, a ona nas je obmanjivala kako joj se htelo.

– Da li se neko od vas seća baš svih ljudi sa kojima je bio u vezi ili imao seks?

Pitanje pada kao kamen u supu.

– Ja više ne. Pitam se da li je moje pamćenje popustilo, ili je u pitanju nešto drugo.

Ovo od Mirjane niko nije očekivao. Bila je uvek povučena, skromna, ćutljiva. Mislila sam da je još nevina. A sad ovo!

– Hajde, iskreno! Dosta smo se folirali poslednjih godina! Pred kim se mi to krijemo, i pričamo o sebi samo ono što bismo voleli da drugi znaju, što nas prikazuje u najboljem svetlu, a kakvi u stvari nismo! – gleda nas zacakljenim očima u kojima se, vidim to dobro, krije tuga.

– Hoćeš da kažeš da si se ti, sve vreme, predstavljala drugačijom? – pita je Žana.

– Da. Pored roditelja koji su mi okovali ruke moralnim stegama, bila sam dobra devojčica. I samo zbog toga završila sam fakultet pre roka, stekavši diplomu koja mi je donela slobodu. Zato se nikad nisam udavala. Htela sam da budem nezavisna i da biram koga ja hoću.

– I ispunjena si? – pitam je kroz dim cigarete, dok čekam odgovor.

– Ne, nisam. Godine su me prestigle. Suviše brzo su se nagomilale, i sada pokušavam da ih raščlanim i prisetim se svakog ko je bio u njima. Ali niste odgovorili na moje pitanje – ponavlja, dok joj u sebi čestitam na bolnoj iskrenosti.

Tajac. Vidim da neki motaju po glavi, pokušavajući da se prisete nečega, ili nekoga.

– Hajde bre, Mirjana, stvarno si odlepila! Nismo došli ovde da nas podsećaš na starost! Naravno da se većina ne seća. Priznali to ili ne! Ne pamtim šta je juče bilo, a ne svaki

seks u životu! – opominje je naša pametnica, koja je uvek bila predsednica razreda i umela dobro da balansira.

– Pokoj mu duši!

– Šta? – okrećemo se zapanjeno prema Mihajlu. – Kome? Zašto?

– Seksu! Pokoj duši seksu! Odavno sahranjeno! Barem za mene! – kaže sa takvim izrazom lica, nadnoseći se nad sto, da svi krećemo da vrištimo od smeha.

– Došli smo ovde da evociramo uspomene, a ne na parastos seksu! – kikoće se naša pametnica, a i mi svi za njom.

– Upravo ih evociramo – Mirjana je, međutim, ozbiljna. – Ko je od vas postigao ono o čemu smo razgovarali na proslavi mature? Ja u svakom slučaju jesam.

– Dobro, završila si fakultet koji si i želela da upišeš. I? Jesi li želela i da ostaneš neispunjena kao žena? Ne sećam se da si to sebi obećavala – dobacujem joj, ni sama ne znam zašto tako direktno.

Ali kad nas je već prozvala...

– Ja sebi priznajem i svoje poraze. A ostali? Krijete se iza vaših žena, vaše dece, muževa, kao izgovora za neostvarene ciljeve? – Mirjana ne prestaje da kopa po nama.

U međuvremenu smo prešli na vino.

Kako različito starimo... Utiču li životne situacije na to, ili genetika? Vidim za stolom nekoliko izbornih lica, i ruku,

vidim neka negovana, koja sada bolje izgledaju nego onih davnih dana. Prepoznajem i nemaštinu kod pojedinih, iznošenu, zastarelu garderobu. I shvatam da je to razlog što dvoje nije došlo. Stid. Stid od čega, pobogu? Od onoga što su želeli, a na kraju nisu uspeli? Stid od sebe?

Različito prihvatamo sopstvene poraze. Često od umetnosti pokušavamo da napravimo život, a retko ko uspe da od života napravi umetnost.

Koliko se brakova, na početku srećnih, raspalo do sada? Koliko je velikih, neostvarenih ljubavi ostalo izgubljeno, negde, na životnom putu, tražeći utehu u novom ljubavniku ili ljubavnici, ni nalik onoj pravoj? Ko od nas može sa sigurnošću reći da je srećan? Onako, u potpunosti? I ko od nas ima hrabrosti da prizna bol koji neminovno nosi u sebi? Niko. Mi ljudi smo jedine životinje koje lažu.

– Damjane, ti se stvarno ne sećaš da smo se ljubili? – Ivi đavo ne da mira.

– Ma sećam se... – opet ono njegovo nekad šmekersko a sada lenjo odugovlačenje u govoru.

– Što si onda rekao ono malopre? – vidim da joj je lakše.

– Hteo sam samo da vidim da li se ti sećaš – kao da je miluje pogledom i dodaje: – Ma daj, bilo je to lepo!

– Da znaš! I bilo je – uzdiše, a s njima, kao da smo i svi mi odahnuli.

Da, bila su to lepa vremena i to ljubakanje po čoškovima mu je pripadalo. Treba pamtit i te dobre slike...

– Za nas, za IV₃! – Dragica podiže čašu. – I za našeg razrednog starešinu kojeg više nema među nama.

Ispijamo, a ona kroz smeh nastavlja:

– Sećate li se kako sam bila zaljubljena u njega?

– Naravno! – vičemo. – Na njegovim časovima uvek si nosila otkopčanu kecelju i nešto izazovno ispod! – dobacujemo joj.

– Tačno! I trepavice sam mazala i stavljala onaj rozikasti sjaj – sa zanosom se vraća u to vreme.

– Hej, pa znaš i da si mamin parfem krala i prskala preko svake mere po sebi, ne bi li ostavljala opojan trag za sobom!

– Jao jeste, šta vi sve pamтите!

– Naravno, kako se ne bismo sećali? Zbog njega si upisala istoriju i postala profesor. Kao on!

– E tu sam se zajebala! Nije lako raditi sa đacima. Kako li je tek njemu bilo sa nama!

– A ekskurzija? Kad smo se prvi put napili?

– A ti, Miloše, doneo travu? E to je nezaboravno!

– Da, Iva je tada pevala i pričala da će postati velika zvezda... Žana je sanjala o karijeri psihologa, a ti, Damjane, hteo si da završiš istoriju umetnosti. Tea je oduvek znala da će krenuti očevim stopama, što je i ostvarila. A sećate li se naše

Cece? Ona je jedina htela samo brak i porodicu, odmah po završetku škole. Bože, kako je te večeri bila naduvana! I pričala o onom njenom... Kako se ono zvaše? Ma, nije ni važno. I skot je ostavi, i ona od sramote više ne dolazi. A baš je bila sjajna! Baš je bila zabavna... Šteta! – naša pametnica pravi bilans naših života i nastavlja:

– Kosta, a ti si hteo da budeš glumac? Sećaš li se kada si se na toj ekskurziji isповраćao posle onoliko alkohola? Mi smo te ismevali da loše podnosiš piće, a ti si nas ubeđivao da je to samo gluma, da vežbaš. Glumio si povraćanje! – smeje se na sav glas.

– A ti, nabildovani, bio si sutradan bled kao krpa! Nisi mogao ni da hodaš koliko si bio ubijen od alkohola i duvke... Pričao si da ćeš postati političar, veliki lider, da ćeš promeniti sve u ovoj sjebanoj zemlji koja tada i nije bila u tako strašnom stanju u kakvom je sada...

– Pa šta? Postao sam policajac! Ipak uvodim neki red... – odgovara naš nabildovani drčno.

– Aha! – kao po dogovoru klimamo glavom.

Ekskurzija... Matura... Bili smo tada kao mlade biljke, razmišljam u sebi, redovno zalivane željama, entuzijazmom, hrabrošću da menjamo svet, velikim nadama, velikim snovima, a onda nam je ponestalo vode.